

PL

PL

PL

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 10.1.2011
KOM(2010) 810 wersja ostateczna

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Sprawozdanie z okresowej oceny realizacji programu Kultura

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Sprawozdanie z okresowej oceny realizacji programu Kultura

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	3
2.	OGÓLNE INFORMACJE O PROGRAMIE.....	3
3.	OCENA ZEWNĘTRZNA.....	4
3.1.	Warunki i cel oceny	4
3.2.	Metodyka.....	4
3.3.	Ustalenia.....	5
4.	Najważniejsze zalecenia wynikające z oceny i uwagi Komisji	9
5.	Wnioski Komisji	13

1. WPROWADZENIE

Niniejsze sprawozdanie przedstawione zostało na mocy art. 13 ust. 3 lit. a) decyzji nr 1855/2006/WE¹ z dnia 12 grudnia 2006 r.² ustanawiającej program Kultura (zwany dalej „programem”), zawierającej wymóg przedłożenia Parlamentowi Europejskiemu, Radzie Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów śródkresowego sprawozdania z oceny uzyskanych wyników oraz aspektów jakościowych i ilościowych wykonania programu nie później niż do 31 grudnia 2010 r. W sprawozdaniu przedstawiono stanowisko Komisji w sprawie głównych wniosków i zaleceń wynikających z końcowej oceny zewnętrznej, przeprowadzonej w połowie okresu realizacji programu, do której można uzyskać dostęp za pośrednictwem poniższego łącza:

http://ec.europa.eu/culture/key-documents/doc539_en.htm

2. OGÓLNE INFORMACJE O PROGRAMIE

Zgodnie z decyzją nr 1855/2006/WE (zwaną dalej „decyzją”) ogólnym celem programu jest wzmocnienie wspólnej dla Europejczyków przestrzeni kulturowej, opartej na wspólnym dziedzictwie kulturowym, poprzez rozwój współpracy kulturalnej pomiędzy twórcami, uczestnikami życia kulturalnego oraz instytucjami kulturalnymi, w celu wsparcia procesu tworzenia się obywatelstwa europejskiego. Ten cel ma zostać osiągnięty w drodze realizacji szczegółowych celów programu, do których należy:

- wspieranie ponadnarodowej mobilności osób działających w sektorze kultury;
- wspieranie ponadnarodowego obiegu dzieł oraz wyrobów artystycznych i kulturalnych;
- wspieranie dialogu między kulturami.

Program obejmuje trzy dziedziny. Są to:

---

¹ Dz.U. 372 z 27 grudnia 2006 r., s. 1.

² Zmieniona decyzją nr 1352/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r., Dz.U. L 348 z 24 grudnia 2008 r., s. 128.

- dziedzina 1 – wspieranie działań kulturalnych, w szczególności wieloletnich projektów współpracy, działań w ramach współpracy, działań specjalnych;
- dziedzina 2 – wspieranie podmiotów działających w dziedzinie kultury na poziomie europejskim;
- dziedzina 3 – wspieranie badań oraz gromadzenia i rozpowszechniania informacji, a także działań zwiększających oddziaływanie projektów w dziedzinie europejskiej współpracy kulturalnej.

Dziedzina 1 obejmuje działania w zakresie współpracy kulturalnej, udzielanie dotacji na tłumaczenia literackie, działania specjalne polegające na wspieraniu współpracy z państwami trzecimi, europejskie stolice kultury, jak również cztery europejskie nagrody w dziedzinie kultury. Zarządzaniem dwoma ostatnimi działaniami zajmuje się bezpośrednio Komisja (DG ds. Edukacji i Kultury – EAC), pozostałymi natomiast zarządza w jej imieniu Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (Agencja Wykonawcza – EACEA) funkcjonująca w ramach Komisji.

Program został ustanowiony na okres od 1 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2013 r. Niniejsze sprawozdanie dotyczy wszystkich dziedzin (oprócz obejmującej europejskie stolice kultury, która podlega odrębnym ocenom³) i całego zasięgu geograficznego programu w ciągu pierwszych trzech lat jego realizacji.

3. OCENA ZEWNĘTRZNA

3.1. Warunki i cel oceny

Do przeprowadzenia niezależnej oceny zewnętrznej została wybrana firma ECOTEC Research and Consulting Ltd. Przedmiotem oceny było zbadanie procesu wdrażania programu i realizacji jego celów, określenie stopnia, w jakim zrealizowane dotychczas działania przyczyniły się do osiągnięcia celów określonych w decyzji i ogólnych celów działań UE w dziedzinie kultury, przewidzianych w art. 167 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, oraz dostarczenie informacji do wykorzystania podczas przygotowywania i wdrażania wszelkich programów w dziedzinie kultury w przyszłości, jako kontynuacji programu realizowanego obecnie.

3.2. Metodyka

Metodyka zastosowana przez zewnętrzny podmiot oceniający opiera się na kilku aspektach poddanych ocenie na podstawie najważniejszych kryteriów, czyli: adekwatności, efektywności, skuteczności i trwałości. Zastosowano następujące metody przeprowadzania analizy, polegające na: badaniu dostępnych danych wtórnych (włącznie z przeglądem danych dotyczących programu), przeglądzie wybranej do próby dokumentacji finansowanych projektów, przeprowadzeniu 78 wywiadów z beneficjentami, przedstawicielami instytucji realizujących program i innymi zainteresowanymi stronami, przeprowadzeniu zintegrowanego wywiadu w grupie dyskusyjnej, wymianie informacji z komitetem zarządzającym programem Kultura i zapoznaniu się z 11 studiami przypadku związanymi z

---

³ Komplementarność pomiędzy działaniami dotyczącymi europejskich stolic kultury i pozostałą częścią programu została jednak uwzględniona tej ocenie.

projektami. Przeprowadzone zostały dwa internetowe badania ankietowe: wśród organizacji otrzymujących wsparcie w ramach programu i wydawnictw, które uzyskały wsparcie na tłumaczenia literackie. Wskaźniki odpowiedzi w tych dwóch badaniach były dobre - wyniosły odpowiednio 50 % i 40 %, a udział wzięli w nich respondenci z 34 państw.

3.3. Ustalenia

1. Adekwatność

W wyniku oceny stwierdzono, że program Kultura odgrywa wyjątkową rolę w stymulowaniu współpracy transgranicznej, promowaniu wzajemnego uczenia się i profesjonalizacji sektora oraz zwiększania dostępu obywateli do dzieł europejskich spoza danego państwa. Pośrednio przyczynia się on do rozwoju treści, co ma istotne znaczenie dla trwałego wzrostu gospodarczego i tworzenia większej liczby miejsc pracy, oraz zachęca do nowych, kreatywnych i innowacyjnych dokonań.

Autorzy sprawozdania zwracają uwagę, że program w znacznym stopniu przyczynia się do poszanowania różnorodności kulturowej i językowej w Europie oraz zapewniania ochrony i powiększania dziedzictwa kulturowego UE, zgodnie z art. 3 ust. 3 wersji skonsolidowanej Traktatu o UE i art. 167 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Kartą praw podstawowych UE (w szczególności art. 22) i zobowiązaniami UE jako strony Konwencji UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego.

Realizacja celów programu przyczyniła się do osiągania celów określonych w art. 167, który stanowi, że działanie Unii zmierza do wspierania i uzupełniania działań państw członkowskich w dziedzinie pogłębiania wiedzy oraz upowszechniania kultury i historii narodów europejskich, zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim, niehandlowej wymiany kulturalnej oraz twórczości artystycznej i literackiej.

Chociaż program powstał przed opracowaniem nowej europejskiej agendy kultury, istnieją między nimi silne powiązania. Niektóre formy wsparcia są bezpośrednio związane z tymi procesami politycznymi (tworzeniem platform społeczeństwa obywatelskiego, działalnością grup zajmujących się analizą polityki, badaniami), inne natomiast są związane pośrednio, ale mogą być źródłem przykładów dobrej praktyki i wniosków z doświadczeń, które mogą stanowić wkład w procesy polityczne (projekty współpracy, działania specjalne i projekty dotyczące tłumaczeń literackich).

Należy stwierdzić, że projekty współpracy (we wszystkich formach), których najwięcej finansuje się w ramach programu, oraz dotyczące wsparcia dla organizacji w całej UE, są zdecydowanie adekwatne z punktu widzenia realizacji wszystkich trzech celów szczegółowych. W szczególności zapewniają one możliwości bezpośredniego wspierania wyjazdów zagranicznych, a także działalności związanej z obiegiem dzieł. Dzięki obowiązywaniu wymogu dotyczącego partnerstwa ponadnarodowego, w tych przedsięwzięciach uwzględniany jest element dialogu międzykulturowego, co stanowi konsekwencję skupiania ludzi z różnych kultur. Niemniej jednak, pomimo że większość projektów przyczynia się do stymulowania dialogu międzykulturowego, formy działań specjalnych koniecznych do osiągnięcia tego celu nie zawsze są tak oczywiste, jak w przypadku dwóch pozostałych celów. Dialog międzykulturowy jest więc na ogół (choć nie zawsze) raczej „produktem ubocznym” projektów, a nie ich głównym celem. Tłumaczenia literackie wniosły bardzo wymierny wkład w realizację celu, jakim jest ponadnarodowy obieg dzieł, i pośrednio także w sposób prowadzenia dialogu międzykulturowego.

W wyniku oceny zaleca się przeprowadzenie przeglądu celów programu w przyszłości i uwzględnienie najnowszych dokonań w polityce UE (np. strategię Europa 2020 i europejską agendę kultury) oraz warunków mających wpływ na sektor kultury i jego potrzeb w nadchodzącym okresie (np. wynikających z wpływu globalizacji i postępu w technologii cyfrowej).

2. Skuteczność

Informacje uzyskane na podstawie przeglądu dokumentacji projektów i w wyniku internetowych badań ankietowych świadczą o tym, że program w ogólnym ujęciu jest realizowany z powodzeniem, przynosi bowiem zamierzone rezultaty i ma znaczący efekt dźwigni. Potwierdzają to następujące dane. W latach 2007–2009 działaczom kultury przyznano ze środków programu ponad 700 stypendiów i, jeśli uwzględnić współorganizatorów, udało się dotrzeć do łącznie około 3 000 organizacji, a kwota wypłaconych dotacji wyniosła ogółem ponad 120 mln EUR. Wymóg współfinansowania w oczywisty sposób przyczynił się do mobilizacji pozostałych środków na poziomie krajowym. Z przedsięwzięciami wspieranymi w ramach programu udało się dotrzeć do szerszego grona odbiorców i dzięki temu zwiększają się możliwości dostępu do kultury europejskiej. Wsparcie dla tłumaczeń literackich wspomogło dokonanie przekładów ponad 1 600 książek w ciągu trzech lat, dzięki czemu około 1,4 mln czytelników zyskało możliwość dostępu do (nowej) literatury europejskiej.

Europejskie stolice kultury regularnie przyciągają miliony osób i angażują tysiące wolontariuszy – na przykład w 2008 r. Liverpool odwiedziło 10 mln turystów. W obchodach Europejskich Dni Dziedzictwa 2009 wzięło udział 25 mln gości z całej Europy, a relację z uroczystości wręczenia nagród European Border Breakers Awards, transmitowaną przez 12 stacji telewizyjnych i 24 stacje radiowe w 24 różnych państwach i za pośrednictwem Internetu, oglądały i słuchały setki tysięcy Europejczyków.

Zdaniem większości organizatorów projektów, działania, które podjęli w ramach realizacji tych celów, zakończyły się sukcesem.

Ani w decyzji ustanawiającej program ani w aktualnym przewodniku programowym nie określono wyraźnie, jaki charakter, formę i treść powinny mieć wspierane przedsięwzięcia kulturalne. W związku z tym organizatorzy kultury, dzięki elastyczności programu, mogą przyjmować podejście dostosowane do ich potrzeb.

Oprócz wyraźnych celów programu w ramach projektów na ogół realizuje się także różne inne cele. Podejmuje się zazwyczaj na szeroką skalę dwa rodzaje działalności: działalność kulturalną (polegającą między innymi na wymianie artystycznej, wspólnym tworzeniu kultury, koprodukcji, wycieczkach i festiwalach, a także wymianie wytworzonych dzieł) i działalność dotyczącą wspierania przedsięwzięć (polegającą na wymianie doświadczeń i tworzeniu sieci, dostarczaniu praktycznych informacji i udzielaniu praktycznego wsparcia organizatorom kultury oraz w ramach kształcenia, szkoleń i prowadzenia badań).

Są one realizowane w drodze różnorodnych przedsięwzięć. Działania związane z mobilnością działaczy kultury i obiegiem dzieł były zazwyczaj realizowane w sposób powiązany. Przykładowo, grupy artystów scenicznych podróżują, prezentując nowe produkcje, a artyści tworzą i wystawiają swoje nowe prace w czasie swoich pobytów zagranicą. Do szerszego grona obywateli dociera się również dzięki występom przed publicznością, prezentacji wystaw, a czasem w telewizji i w radiu oraz, rzecz jasna, za pośrednictwem Internetu.

Z badania ankietowego wynika, że największą przeszkodę dla współpracy ponadnarodowej stanowią koszty i z tego powodu projekty na ogół nie są realizowane po upływie okresu, na który przyznana została dotacja, w znacznej mierze ze względu na dodatkowe koszty związane z pracą o zasięgu transgranicznym. Niemniej jednak długoterminowe korzyści wynikają z roli, jaką program odgrywa pod względem:

- rozwijania umiejętności i kariery artystów poprzez doświadczenia nabyte dzięki mobilności,
- partnerskiego uczenia się w drodze międzynarodowej wymiany wiedzy i doświadczeń, współpracy w ramach sieci i eksperymentowania - często w dziedzinach i specjalnościach, w których umiejętności i wiedza fachowa w Europie są rozproszone geograficznie - a tym samym możliwości korzystania z efektów ekonomii skali i wspierania profesjonalizacji sektora, szczególnie z myślą o działaniu w środowisku globalnym,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z dysproporcjami geograficznymi poprzez wspieranie artystów w państwach o mniejszym potencjale dzięki dynamice współpracy w ramach programu,
- wspomagania obiegu dzieł europejskich spoza danego państwa lub współtworzonych w Europie i zwiększenia dostępu obywateli do tych prac,
- promowania bardziej otwartej, międzynarodowej perspektywy wśród osób indywidualnych i organizacji.

Największe dysproporcje w programach zaobserwowano w dziedzinie tłumaczenia literackiego. Mimo że wsparcie w tej dziedzinie w znacznym stopniu przyczyniło się do promowania przepływu dzieł literackich, a tym samym zwiększenia dostępu do dzieł literackich spoza danego państwa, głównymi językami źródłowymi są angielski i francuski (ponad cztery tłumaczenia na dziesięć), a ponad połowę dzieł tłumaczy się na pięć najbardziej powszechnych języków docelowych (włoski, węgierski, słoweński, bułgarski i grecki). A zatem potencjał w zakresie promowania różnorodności kulturowej, poprzez zwiększanie tłumaczenia na niektóre podstawowe języki europejskie, które mogą następnie służyć jako główne języki pośrednie do dalszego tłumaczenia na inne języki, jest niewykorzystany.

W związku z tym w ocenie stwierdza się, że program był skuteczny we wspieraniu transgranicznej współpracy kulturalnej, wspieraniu twórczości artystycznej i literackiej oraz pod względem poprawy obiegu wyrazu kulturowego. W ten sposób wniósł ważny wkład w realizację ogólnego celu Traktatu, którym jest promowanie różnorodności kulturowej w Europie, przy równoczesnym podkreśleniu znaczenia wspólnego dziedzictwa kulturowego.

3. Efektywność

Zapotrzebowanie na środki w stosunku do dostępnych funduszy było duże: w dziedzinie projektów współpracy środki finansowe przyznano jedynie mniej więcej na jeden z czterech złożonych wniosków i zaledwie w przybliżeniu na jeden z trzech wniosków, które wpłynęły od organizacji działających na poziomie europejskim. Wskaźnik przyjętych wniosków dotyczących tłumaczenia literackiego był wyższy, ponieważ fundusze zostały przyznane na mniej więcej połowę wniosków, ale zgłoszone zapotrzebowanie nie odzwierciedla skali stwierdzonych potrzeb w dziedzinie przekładu na niektóre najbardziej popularne języki (zwłaszcza angielski). Należy także zwrócić uwagę na istniejące zazwyczaj ukryte zapotrzebowanie na finansowanie, które nie zostało uwzględnione w liczbie złożonych

wniosków, ponieważ w niektórych przypadkach rzeczywiste potrzeby w tym zakresie nie przekładają się na wniosek (na przykład z uwagi na trudności w pozyskaniu środków na zapewnienie odpowiedniego poziomu współfinansowania).

Kwoty wydatkowanych dotychczas środków są na ogół zgodne z oczekiwanymi, tak jak ich podział między poszczególnymi dziedzinami. Istnieją jednak wątpliwości, czy przy stosunkowo niewielkiej liczbie projektów w państwach trzecich, które mogą być wspierane w ramach budżetu, przyczynią się one do osiągnięcia znaczącej „masy krytycznej” w państwach docelowych.

Nastąpiła znaczna poprawa efektywności procesu aplikacyjnego i zarządzania programem w porównaniu do poprzedniego programu Kultura 2000. Zmiany proceduralne, między innymi wprowadzone decyzją nr 1352/2008/WE w odniesieniu do wymogów wobec komitetu, o którym mowa w art. 9 decyzji, przyczyniły się do większej przejrzystości i skrócenia procesu rozpatrywania wniosków (jest on od 52 do 140 dni krótszy, w zależności od dziedziny). Dzięki zastosowaniu przez Komisję i Agencję Wykonawczą różnych środków upraszczających zostały uproszczone wymogi administracyjne, które muszą spełnić wnioskodawcy. Uczestnicy programu są na ogół zadowoleni z tych zmian i z przewodnika programowego, który został wprowadzony w celu udostępnienia wnioskodawcom szczegółowych i bardziej pewnych informacji na temat ubiegania się o finansowanie.

Punkty kontaktowe ds. kultury (CCP) w dalszym ciągu świadczą zadowalające usługi i, chociaż ostatnie uzgodnienia w sprawie zmiany zasad organizacji ich pracy wciąż są na wczesnym etapie wprowadzania, cały proces przebiega w sposób zadowalający. Zmiany te przyczyniają się też między innymi do wzmocnienia współpracy między punktami kontaktowymi ds. kultury a Agencją Wykonawczą. Widoczność programu Kultura i działania Komisji mające na celu jego upowszechnianie są na ogół oceniane przez beneficjentów na poziomie zadowalającym, ale są dowody wskazujące na to, że można osiągnąć więcej, w szczególności poprzez podejmowanie większej liczby przedsięwzięć służących upowszechnianiu programu na poziomie UE - chociaż należy podkreślić, że sytuacja w tym zakresie również znacznie się poprawiła od czasu wdrożenia programu Kultura 2000.

Ogólny wniosek oceniającego w sprawie efektywności jest następujący: program w znacznej mierze spełnia oczekiwania pod względem rodzaju uczestniczących w nim organizacji i równowagi geograficznej. Zostały również stworzone możliwości udziału w programie dla wielu organizacji o charakterze niezarobkowym, kulturalnym oraz dla małych i średnich organizacji. Ponad połowa uczestników programu reprezentuje gatunki sztuki o charakterze scenicznym, ale jest także stosunkowo wysoki odsetek przedstawicieli „interdyscyplinarnej” twórczości artystycznej, będący odzwierciedleniem interdyscyplinarnego charakteru wielu współczesnych działań kulturalnych. Pod względem wskaźników ubiegania się o dofinansowanie (które niekoniecznie odzwierciedlają proporcje wniosków rozpatrzonych pozytywnie) na ogół obserwuje się pozytywną korelację pomiędzy poziomem uczestnictwa a wielkością państwa, z chlubnym wyjątkiem w przypadku tłumaczeń literackich.

4. Trwałość

Wiele projektów dotyczących współpracy było inspiracją do podejmowania dalszych działań, budowania solidnych podstaw dla przyszłych przedsięwzięć, wspierania długoterminowych korzyści i tworzenia partnerstw na tyle silnych, by przetrwać. Niemniej jednak ich bieżące działania w zakresie współpracy są w znacznym stopniu uzależnione od zdolności organizacji do kontynuacji pracy w skali międzynarodowej po zakończeniu finansowania projektu. W

wielu przypadkach z powodu kosztów związanych z międzynarodową współpracą nie można było kontynuować projektów po upływie czasu ich trwania, lub istniały możliwości ich dalszej realizacji tylko w mniejszej skali. W sprawozdaniu stwierdza się, że kulturowa i językowa fragmentacja w Europie i obecna sytuacja gospodarcza - oraz ich wpływ na wydatki publiczne w dziedzinie kultury i sztuki - stanowią wyzwanie w sferze stałej mobilności i obiegu dzieł oraz dla budowania potencjału, a tym samym dla zrównoważonego rozwoju tego sektora.

Istnieją dowody świadczące o tym, że wiele organizacji działających na poziomie europejskim, wspieranych w ramach dziedziny 2, będzie w dalszym ciągu prowadzić działalność w takiej czy innej formie bez dotacji UE, choć w mniejszej skali.

Nadanie tytułu Europejskiej Stolicy Kultury często pozostawia trwałe dziedzictwo w miastach, którym został on nadany, w postaci nowej infrastruktury kulturalnej i działań, większego potencjału lokalnego sektora kulturalnego i w sferze zarządzania kulturą, bardziej dynamicznego życia kulturalnego i faktycznie lepszego wizerunku.

4. NAJWAŻNIEJSZE ZALECENIA WYNIKAJĄCE Z OCENY I UWAGI KOMISJI

Na podstawie ustaleń oceniający sformułował 17 zaleceń. Zostały one zapisane kursywą (stanowisko Komisji - prostą czcionką) i podzielone na dwie główne kategorie, w zależności od tego, czy dotyczą dalszej realizacji obecnego programu Kultura 2013 czy mają służyć podczas przygotowywania nowego programu (na okres po 2013 r.).

1. Obecny program

Zalecenie nr 1

Komisja powinna w dalszym ciągu dokonywać przeglądu poziomu dotacji udzielonych na tłumaczenia literackie, by zapewnić ich zgodność z obowiązującymi dominującymi rynkowymi stawkami w poszczególnych państwach.

Zalecenie nr 2

Nie ma bezpośrednich korzyści wynikających z dalszego wspierania festiwali jako odrębnej poddziedziny w ramach dziedziny 2. Tego rodzaju wsparcie zostało zmienione w nowym przewodniku programowym, opublikowanym w maju 2010 r., poprzez utworzenie specjalnej poddziedziny w ramach dziedziny 1, by można było wspierać je jako projekty, a nie w drodze udzielania dotacji operacyjnych. Festiwale mogą być nadal uwzględniane w projektach współpracy, pod warunkiem że spełniają one odpowiednie kryteria, np. są organizowane w oparciu o umowę o współpracy.

Zalecenie nr 3

Należy doprowadzić do końca proces wdrażania zmian w organizacji pracy punktów kontaktowych ds. kultury i w miarę postępu tego procesu wprowadzać niezbędne korekty w celu ciągłego doskonalenia i zapewnienia działaczom kultury możliwie najlepszej obsługi.

Zalecenie nr 4

Należy w dalszym ciągu utrzymać coroczne wizytacje projektów przez przedstawicieli Komisji/Agencji Wykonawczej w celu wspierania beneficjentów i stworzenia Komisji/Agencji Wykonawczej możliwości zaznajamiania się z treścią projektów.

Zalecenie nr 5

Należy wymagać od organizatorów projektów współpracy i organizacji działających na szczeblu europejskim podawania w sprawozdaniach końcowych liczby osób korzystających z okresów mobilności.

Zalecenie nr 6

Należy kontynuować obecne przedsięwzięcia podejmowane w celu propagowania rezultatów projektów poprzez organizowanie corocznych konferencji i za pośrednictwem publikacji, a jeśli pozwalają na to zasoby, rozważyć możliwości dalszych działań tego rodzaju. Punkty kontaktowe ds. kultury mogłyby zapraszać beneficjentów projektów do dzielenia się doświadczeniami podczas dni informacyjnych organizowanych na szczeblu lokalnym.

Stanowisko Komisji

Komisja ogólnie zgadza się z powyższymi zaleceniami. W 2007 r. rozpoczęła ona szeroko zakrojony proces upraszczania procedur, w wyniku którego nastąpiła znaczna poprawa w zarządzaniu bieżącym programem i w jego realizacji, również pod względem aspektów wskazanych przez oceniającego w sprawozdaniu, a rezultaty tego procesu zostały dobrze ocenione przez zainteresowane strony.

W szczególności, począwszy od 2010 r. festiwale otrzymują wsparcie w ramach projektów, a nie w formie dotacji operacyjnych. A zatem, jak wspomniano w sprawozdaniu, zalecenie nr 2 zostało już wdrożone. W nawiązaniu do zalecenia nr 1 (stawki ryczałtowe za tłumaczenia literackie poddaje się weryfikacji co dwa lata: ostatnio miała ona miejsce na początku 2010 r., a następna jest zaplanowana na rok 2012), do zalecenia nr 3 (uzgodnienia dotyczące organizacji pracy punktów kontaktowych ds. kultury w celu poprawy świadczonych przez nie usług zostały w pełni wdrożone począwszy od 2010 r., i można je teraz - w obecnych warunkach – uznać za stabilne na czas trwania obecnego programu) i do zalecenia nr 4 (wzrastająca liczba wizytowanych projektów, głównie przez Agencję Wykonawczą, umożliwi Komisji/Agencji znacznie lepszy wgląd we wspierane działania w celu ich lepszego monitorowania i promocji) należy zwrócić uwagę, że Komisja wprowadziła już odpowiednie zmiany do obecnej struktury programu. Warto byłoby jeszcze ustalić dokładniej liczbę osób biorących udział w przedsięwzięciach związanych z mobilnością lub z niej korzystających, zgodnie z zaleceniem nr 5. Jako że wiązałoby się to z niewielką zmianą we wzorach sprawozdań końcowych dotyczących projektów, opracowanych przez Agencję Wykonawczą, należy ocenić, który moment będzie najlepszy na wprowadzenie tej ewentualnej zmiany.

W odniesieniu do działań mających na celu propagowanie rezultatów projektów (zalecenie nr 6) należy stwierdzić, że praktyka polegająca na organizacji corocznych konferencji i wydawaniu publikacji będzie kontynuowana, a Komisja będzie badać, jakie są dalsze możliwości w tym zakresie przy zasobach, które ma do dyspozycji. Jeśli chodzi o organizację lokalnych dni informacyjnych przez punkty kontaktowe ds. kultury, należy wyjaśnić, że od 2010 r. wiele przedsięwzięć organizowanych w związku z tymi dniami polega na dzieleniu się doświadczeniami wyniesionymi z realizacji wspieranych projektów i, jeśli tylko jest to konieczne i możliwe, przedstawiciele Komisji/Agencji Wykonawczej biorą w nich udział.

2. Przyszły program

Zalecenie nr 7

Ogólne i szczegółowe cele przyszłego programu powinny być zmienione w taki sposób, żeby odzwierciedlały zmiany wprowadzone do ostatniego programu od czasu jego zaprojektowania. Należy, między innymi uwzględnić te zmiany, które nastąpiły w sektorze kultury i w polityce, na przykład strategię UE 2020, jej inicjatywy przewodnie i europejską agendę kultury.

Zalecenie nr 8

Należy zwracać uwagę na odpowiedni poziom maksymalnego współfinansowania w ramach programu. Przy relatywnie niskim poziomie maksymalnego współfinansowania istnieją możliwości finansowania większej liczby projektów, niemniej jednak zbyt niski poziom współfinansowania może zniechęcać działaczy do składania wniosków i podejmowania się realizacji ambitnych projektów. W istocie, jeśli poziom współfinansowania nie odzwierciedla rzeczywistych uwarunkowań (np. znacznego ograniczenia finansowania ze środków publicznych na poziomie krajowym, spowolnienia gospodarczego, wskutek którego trudniej jest pozyskać prywatnych sponsorów itd.), wielu działaczy kultury może nabrać przekonania, że pozbawiono ich możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach programu, a w konsekwencji powstanie sytuacja, która w sposób niezamierzony przyczyni się do powstania problemów z realizacją celów programu. Dlatego też w przyszłym programie należy poddać skrupulatnej ocenie zalety i wady poziomu współfinansowania, w świetle jego celów, priorytetów i okoliczności.

Zalecenie nr 9

W ramach programu należy w dalszym ciągu stosować interdyscyplinarne podejście, będące odzwierciedleniem zmian zachodzących w sektorze kultury, między innymi wpływu digitalizacji, z powodu której coraz bardziej zacierają się granice między sektorami, a eksperymenty międzysektorowe są powszechne.

Zalecenie nr 10

Należy rozważyć, czy rozróżnienie między wieloletnimi i dwuletnimi projektami współpracy należy utrzymać, zważywszy że służą one realizacji takich samych celów.

Zalecenie nr 11

Należy zwrócić uwagę na aspekt państw trzecich, ponieważ wydaje się, że obecne podejście, polegające na wyborze jednego lub kilku państw w danym roku, przynosi wyraźnie ograniczone efekty w perspektywie długoterminowej, gdyż nie przyczynia się do powstawania masy krytycznej.

Zalecenie nr 12

Ponieważ w dalszym ciągu jest wiele barier dla mobilności i obiegu dzieł, pomimo istnienia jednolitego rynku i swobodnego przepływu pracowników, należy rozważyć ewentualność wspierania działań mających na celu zapewnienie działaczom kultury, którzy muszą pracować w innym państwie UE, bardziej efektywnego informowania/udostępniania wiedzy i poradnictwa.

Zalecenie nr 13

Komisja i Agencja Wykonawcza powinny rozważyć, w jaki sposób można zachęcać do zwiększenia liczby tłumaczeń literackich z najslabiej reprezentowanych języków (zwłaszcza nowych państw członkowskich) na języki bardziej powszechne, takie jak angielski, francuski, niemiecki i hiszpański, które często służą jako języki pośrednie do dalszego tłumaczenia. Można byłoby w ten sposób przyczynić się do promowania różnorodności kulturowej i językowej. Należy zastanowić się nad innymi inicjatywami służącymi zachęcaniu do tłumaczenia literatury.

Zalecenie nr 14

Należy zastanowić się nad zmianą kategorii „Sieci grupy interesów” i powrotem do „sieci”, ponieważ organizacje nie muszą koniecznie działać jako grupa interesów, żeby mogły przyczynić się do istotnych korzyści w zakresie mobilności artystów, obiegu dzieł itp.

Zalecenie nr 15

W wyniku oceny stwierdzono, że program powinien być wykorzystywany do stymulowania nowych, kreatywnych i innowacyjnych dokonań i struktur i że w jego ramach istnieją takie możliwości, ale ze względu na koszty związane ze współpracą ponadnarodową może być bardzo trudno utrzymać struktury lub projekty po zakończeniu okresu, na który została przyznana unijna dotacja. Należy zatem rozważyć, w jaki sposób w przyszłości, za pomocą kryteriów przyznawania dotacji, można byłoby zachować równowagę między wspieraniem nowych i innowacyjnych działań i struktur a zapewnieniem, by struktury już ugruntowane, które odgrywają trwałą i ważną rolę w propagowaniu celów programu i wyraźnie przyczyniają się do tworzenia europejskiej wartości dodanej, nie były poszkodowane.

Zalecenie nr 16

Należy zwrócić uwagę na rolę, organizację pracy i procedury wyznaczania punktów kontaktowych ds. kultury w ramach każdego nowego programu. W razie konieczności należy poddać je weryfikacji pod kątem uwzględnienia wymogów nowego programu, w świetle dobrych praktyk stosowanych w ramach innych programów UE.

Zalecenie nr 17

W interesie wnioskodawców i beneficjentów zarządzanie przyszłym programem powinno być w możliwie największym stopniu usprawnione i nieskomplikowane w granicach określonych w rozporządzeniach finansowych, przy uwzględnieniu postępów osiągniętych w ramach bieżącego programu.

Stanowisko Komisji

Komisja zasadniczo zgadza się z powyższymi zaleceniami i uwzględni je w możliwie jak najszerszym zakresie podczas przygotowywania programu na okres po 2013 r. Dotyczy to zarówno jego treści, jak i zarządzania programem, które - zgodnie z zamiarem Komisji – ma być w miarę możliwości nieskomplikowane i efektywne.

5. WNIOSKI KOMISJI

Komisja podziela ogólną opinię oceniającego, że program odgrywa wyjątkową rolę w stymulowaniu transgranicznej współpracy kulturalnej i propagowaniu korzystnych rezultatów, wymienionych w części sprawozdania dotyczącej ustaleń. W ramach programu we właściwy sposób realizowano unijne przedsięwzięcia w dziedzinie kultury, określone w art. 167 Traktatu, i spełniono cele programu określone w decyzji.

We wnioskach oceniającego wskazuje się, że choć istnieją możliwości wprowadzenia usprawnień w pewnych obszarach, uczestnicy są zadowoleni z programu i dostrzegają jego wyjątkową europejską wartość dodaną. W ocenie podkreślono również, że zapotrzebowanie w sektorze kultury na ten rodzaj unijnego wsparcia może w dalszym ciągu utrzymywać się na wysokim poziomie, a nawet wzrosnąć w ciągu kilku najbliższych lat, oraz zwrócono uwagę na fakt, że program przyczynia się do rozwoju treści i wiedzy, co ma bardzo ważne znaczenie dla zrównoważonego wzrostu, zwiększenia liczby miejsc pracy oraz nowych, kreatywnych i innowacyjnych dokonań w przyszłości.

Od 2007 r. Komisja znacznie zintensyfikowała konsultacje z sektorem kulturalnym i przywiązuje dużą wagę do poglądów wyrażanych w ramach tego procesu przez zainteresowane strony i odzwierciedlonych również w tym sprawozdaniu z oceny.

Tak jak nadmieniono w punkcie 4, różne nowe elementy i udoskonalenia zostały już wprowadzone do obecnego programu Kultura, wyprzedzając tym samym niektóre zalecenia oceniającego.

Komisja weźmie zatem pod uwagę wyniki tej oceny w dłuższej perspektywie, przede wszystkim podczas przygotowywania nowego unijnego programu w dziedzinie kultury na okres po 2013 r.